

Τριώδιον Κατανυκτικόν

Ένα Πνευματικό Ταξίδι
πρὸς τὸ **Τέλος** τοῦ **παλαιοῦ**
καὶ τὴν **Ἀρχή** τοῦ **Νέου**

■ † Ἅγιον καὶ Μέγα Σάββατον

Ὁ Χριστὸς προσλαμβάνει τὸν ἄνθρωπο* Ἡ Νέα Οἰκονομία ἐν Χριστῷ

Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία καὶ ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, σὺν ὁποῖσιν λάβαμε μέρος σήμερα, πρέπει νὰ κατέχουν ἰδιαίτερος πολυτιμη θέση στὴν καρδιά μας.

Πράγματι, τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, καὶ κυρίως τὸν 4ο καὶ 5ο αἰῶνα, κατὰ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἀκολουθία αὐτὴ καὶ ἡ θεία Λειτουργία ἀποτελοῦσαν ἀπὸ μόνες τους ὁλόκληρο τὸν ἑορτασμό τοῦ Πάσχα.

Τὸ βράδυ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τελοῦσαν τὸν Ἑσπερινό, καὶ μετὰ τὸ «Φῶς ἰλαρὸν» ἀκολουθοῦσαν 12 ἢ 15 βιβλικά Ἀναγνώσματα, ὁ ἀριθμὸς διέφερε ἀπὸ Ἐκκλησία σὲ Ἐκκλησία· τὸ σύνολο αὐτὸ τῶν Ἀναγνωσμάτων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ καὶ ἐμεῖς ἀκούσαμε πρὸ ὀλίγου, καὶ τὸ ὁποῖο περιλαμβάνει ὅλα τὰ βασικά κείμενα ποὺ ἀνήγγειλαν καὶ προεικόνιζαν ὁλόκληρη τὴν **Νέα Οἰκονομία** ποὺ θὰ ἐκπληρωνόταν ἐν Χριστῷ, τὴν Καινὴ Διαθήκη, ἡ Ὅποια δὲν ἦταν πιά γραμμένη σὲ λίθινες πλάκες, ἀλλὰ θὰ γραφόταν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα σὺν τὴν καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων. **Τ**ὰ Ἀναγνώσματα αὐτὰ μᾶς ἀφήνουν ἤδη νὰ διακρίνουμε τὴν Πεντηκοστή, τὴν Δωρεὰ τοῦ Πνεύματος, τὴν Ὅποια μᾶς ἔκανε ὁ Σταυρωθεὶς καὶ Ἀναστάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνδοξη Δευτέρα Αὐτοῦ Παρουσία κατὰ τὰ Ἑσχάτα.

* * *

Ἀνάμεσα στὰ Ἀναγνώσματα αὐτὰ, ὑπάρχει ἓνα ποὺ τὸ ἀγαπῶ ἰδιαίτερος. **Εἶναι** τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ υἱοῦ τῆς Σωμανίτιδος.

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ τοῦ βίου τοῦ Προφήτου Ἐλισαίου, πὺν συναντᾶ τὴν Σωμανίτιδα καὶ ἐν τέλει ἀνασταίνει τὸν υἱὸ τῆς, εἶναι μία διήγησις πὺν ἀξίζει νὰ διαβαστεῖ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ μεγάλου Ὠριγένη, ὁ ὁποῖος τόσο πολὺ συνέβαλε στὸ νὰ κατανοήσουμε τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ταυτόχρονα νὰ συλλάβουμε τὸ Μυστηρίου τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ μας καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Παλαιά. **Ἦ**δη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, μετὰ τὸν Χριστὸ μας, μᾶς εἶχε ἀποκαλύψει ὅτι ὅλα τὰ περιστατικὰ αὐτὰ ἦταν συμβολικὰ καὶ ἀνήγγειλαν, προφητικὰ καὶ συγκεκριμενοῦμενα, τὰ ὅσα θὰ ἐκπλήρωνε ὁ Χριστὸς μας.

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ υἱοῦ τῆς Σωμανίτιδος ἀπὸ τὸν Προφήτη Ἐλισσαῖο εἶναι ἰδιαίτερος *μεσσιανικὸς*. **Ὁ** Ἐλισσαῖος ἦταν Προφήτης, ἄνθρωπος τοῦ Πνεύματος. **Τ**ὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν εἶχε ἀκόμη ἐκχυθεῖ, ὅπως θὰ συμβεῖ στὴν Πεντηκοστή, ἀλλὰ οἱ Προφῆτες ἦσαν ἤδη ἄνθρωποι πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου, γεμάτοι ἀπὸ τὴν ζωοποιό Του Ἐνέργεια. **Θ**ὰ ἔλεγα, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοὺς *κατεῖχε* ἐσωτερικὰ.

Ὁ Προφήτης λοιπὸν, μαθαίνοντας τὸν θάνατο τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, ἔρχεται καὶ κατὰ κάποιον τρόπο σμικρύνεται γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ξαπλώσει ἐπάνω του. **Μ**αζεύεται ἐπάνω στὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ, γιὰ νὰ ταιριάζει μὲ τὸ μέγεθός του καὶ νὰ τοῦ μεταδώσει τὴν ζωοποιὸ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πὺν ἐνοικεῖ μέσα του. **Κ**αὶ ἔτσι ἀνέστησε τὸ παιδί.

* * *

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκανε ὁ Χριστὸς μας γιὰ μᾶς, αὐτὸ εἶναι ὀλόκληρο τὸ **Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ** μας ἐν συντομία: **ὁ** Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστὸς μας, πὺν πρὸ πάντων τῶν αἰῶνων κατεῖχε ὅλες τὶς θεῖες Ἐνέργειες, τὴν Ζωὴ πὺν ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν θεία Φύση, τὴν Ὅποία κατέχει ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἦλθε πρὸς τὸν ἄνθρωπο πὺν ἦταν νεκρὸς λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, ὑποταγμένος στὸν πόνο καὶ στὸν θάνατο, λόγῳ τῆς ρήξεως μὲ τὸν Δημιουργὸ του.

Σαρκούμενος, ὁ Χριστὸς μας *σμικρύνθηκε* κατὰ κάποιον τρόπο στὰ μέτρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. **Οἱ** μοναστικοὶ συγγραφεῖς τῆς Δύσεως τοῦ 11ου καὶ 12ου αἰῶνα, πὺν ἦταν ἀκόμη ποτισμένοι ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνεία τῆς Γραφῆς, ἀρέσκονταν νὰ ἀποκαλοῦν τὸν Σαρκωθέντα Λόγο «*Λόγο συντεμημένο*» – *Verbum abreniatum* στὰ λατινικά– ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς μας *σμικρύνθηκε* στὶς διαστάσεις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς μας.

Αὐτὸς, ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα, προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση.

Προσέλαβε βέβαια μία συγκεκριμένη ανθρώπινη φύση: **ὁ** Χριστός μας ἔχει σῶμα καὶ ψυχὴ σὰν τὰ δικά μας.

Ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινο αὐτὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ εἶχαν τὴν ἰδιαιτερότητα, ὅτι δὲν ἀποτελοῦσαν, ὅπως γίνεται σὲ ἐμᾶς, ἓνα ἀνθρώπινο πρόσωπο. **Ὁ** Χριστός μας δὲν ἦταν, λόγῳ τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του, ἓνα ἀνθρώπινο πρόσωπο. **Τὸ** Πρόσωπό Του ἦταν αὐτὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ δευτέρου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, ποὺ εἶχε προσλάβει τὴν ἀνθρώπινη φύση.

Ἀὐτὴ ἦταν μία συγκεκριμένη ἀνθρώπινη φύση πραγματικά, ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ κτιστὸ σῶμα καὶ αὐτὴ ἡ κτιστὴ ψυχὴ δὲν συνιστοῦσαν ἓνα ἀνθρώπινο πρόσωπο, ἀλλὰ ἦταν ἡ ἀνθρώπινη φύση [ποὺ εἶχε προσληφθῆ] προσειλημμένη ἀπὸ τὸν Θεὸ Λόγο, περεῖχαν μέσα τους, κατὰ κάποιον τρόπο, ὁλόκληρη τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἦταν ἡ φύση ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστός μας, ἐπάνω στὸν Σταυρὸ μπορούσε νὰ πεῖ στὸν Πατέρα Του: **«Γ**ιατί μὲ ἐγκατέλειψες;»· καὶ στοὺς Ψαλμοὺς νὰ μιλᾷ πρὸς τὸν Πατέρα γιὰ τὴν «ἀμαρτία» Του, Αὐτὸς ποὺ δὲν εἶχε ποτὲ διαπράξει καμμία ἀμαρτία. **Εἶ**χε ὅμως προσλάβει τὴν φύση ὅλων τῶν ἀνθρώπων μαζί μὲ ὅλες τὶς συνέπειες τῆς ἀμαρτίας, κυρίως τὸν πόνο καὶ τὸν θάνατο.

Καὶ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ εἶχε αὐτὴ τὴν *καθολικότητα*, ὅ,τι βίωνε μέσα στὴν ἀνθρώπινη φύση Του εἶχε συνέπειες καὶ ἀποτέλεσμα γιὰ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. **Ἔ**τσι, ὁ Χριστός μας σὰν νὰ *σμικρύνθηκε*, γιὰ νὰ προσλάβει τὴν γήϊνη ζωὴ, τὸ σταυρικὸ Πάθος καὶ τὸν θάνατο.

Ὁ Χριστός μας προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση μας στὴν κατάσταση τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου, γιὰ νὰ τῆς μεταδώσει μὲ τὴν ἐπαφὴ τῆς θείας Ζωῆς τὴν θεία Ἐνέργεια ποὺ ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ τὸ θεῖο Πρόσωπό Του, καὶ ἔτσι νὰ τὴν ἀναστήσει. **Ἐ**δῶ βρίσκεται τὸ ἰδιαίτερο ἀποτέλεσμα τῶν δύο φοβερῶν Μυστηρίων τῆς Σαρκώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

* * *

Οι θεολόγοι διακρίνουν, και δικαίως, τὸ Μυστήριον τῆς Σαρκώσεως ἀπὸ τὸ Μυστήριον τῆς Ἀπολυτρώσεως. **Τὰ** δύο ὁμως αὐτὰ Μυστήρια ἦταν οἱ δύο φάσεις τοῦ ἐνὸς και μοναδικοῦ ἐγχειρήματος τοῦ Χριστοῦ: **σαρκώθηκε** στὰ σπλάγχνα τῆς Παρθένου με τὸν Εὐαγγελισμό, γεννήθηκε στὴν Βηθλεέμ, καὶ ἦλθε ἔτσι σὲ βαθειὰ ἔνωση ὄχι μόνο με τὸ σῶμα ποὺ ἀνέλαβε, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ και με ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, με τὰ σώματα και τὶς ψυχὲς ὄλων τῶν ἀνθρώπων ποὺ τοὺς περιεῖχε μέσα Του, τοὺς εἶχε προσλάβει.

Γι' αὐτὸ και μποροῦσε νὰ λέει στοὺς Ἀποστόλους, στοὺς Μαθητές Του: **«Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, Ἐμοὶ ἐποιήσατε»** (Ματθ. κε' 40).

Διὰ τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ, κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἤδη ἐνωμένος με τὸν Χριστό. **Βεβαίως,** γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν προσωπική του σωτηρία, κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐπιβεβαιώνει συνεχῶς αὐτὴν τὴν ἐν δυνάμει ἐνωσὴ του με τὸν Χριστό μας, ἡ ὁποία εἶναι πάντως ἤδη κάτι τὸ πραγματικό. **Διὰ** τῆς Πίστεως, διὰ τῶν θείων Μυστηρίων, με ὅλη μας τὴν Χριστιανικὴ Ζωή, μποροῦμε πραγματικὰ νὰ ἐπιβεβαιώνουμε, γιὰ λογαριασμό του ὁ καθένας μας, τὴν *συμπερίληψή μας ἐν Χριστῷ*.

Και κάθε φορὰ ποὺ βλέπουμε τὸν Ἐσταυρωμένο, πρέπει νὰ σκεπτόμαστε ὅτι εἶναι ἀκριβῶς ὁ «*συντετμημένος*» Λόγος, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ποὺ ζῆ πάντα στὴν θεία Φύση Του, ἀνέλαβε ὁμως τὸν πόνο και τὸν θάνατο, γιὰ νὰ τὰ ἀλλάξει, νὰ τὰ καταργήσει ὀριστικά, μεταμορφώνοντάς τα σὲ χειρονομία ἀγάπης και ὑπακοῆς στὸν Πατέρα, ἀλλὰ και εὐσπλαγχνίας πρὸς τοὺς ἀδελφούς Του τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀγάπησε τοὺς δικούς Του μέχρι τέλους, ὅσο περισσότερο μποροῦσαν νὰ ἀγαπηθοῦν, προσλαμβάνοντας τὴν φύση τους, τὰ παθήματα και τὸν θάνατό τους. **Με** τὸν τρόπο αὐτό, ἄλλαξε τὸ νόημα τοῦ πόνου και τοῦ θανάτου.

Και ἐμεῖς μποροῦμε τώρα νὰ βιώνουμε τὸν πόνο και τὸν θάνατο – ἢ ἔκφραση εἶναι παράδοξη – ἀλλὰ ναί, πρέπει νὰ ζοῦμε τὸν θάνατό μας ἤδη ὅσο διαρκεῖ ἡ ἐπίγεια ζωὴ μας, ἡ ὁποία φέρει τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπικειμένου θανάτου μας. **Ὅλα** αὐτὰ μποροῦμε νὰ τὰ σηκώνουμε ἐν Χριστῷ, μαζί με Ἐκεῖνον ποὺ ζῆ μέσα μας, νὰ ἀποδεχόμαστε και νὰ ὑπομένουμε ὅσα ὑπέμεινε Ἐκεῖνος...

* * *

Ἵπάρχει σ' αὐτὸ ἐξαιρετικὴ πραγματικὰ Χάρις, εἶναι τὸ μεγάλο θαῦμα τοῦ Χριστοῦ μας, τὸ ὁποῖο προεικόνιζαν καὶ προανήγγειλαν ὅλα τὰ θαύματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Εἶναι αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ ἔλεγαν τὰ σημερινὰ Ἀναγνώσματα, γιὰ καθένα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄξιζε ἐκτενὴς σχολιασμός καὶ ἀνάπτυξη.

Ὁλη ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἐρμηνεία, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅλων αὐτῶν τῶν βιβλικῶν κειμένων. **Μ**ὲ τὴν δική τους βοήθεια, μπορούμε νὰ ποῦμε στοὺς πιστοὺς ποιὸ εἶναι τὸ Μυστήριο τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸ πλήρωμά του καὶ σὲ ὅλη τὴν λαμπρότητά Του.

Ἄς τὰ ζήσουμε λοιπὸν ὅλα αὐτὰ καὶ ἄς εὐχαριστήσουμε τὸν Κύριό μας γιὰ τὸ ἀσύλληπτο αὐτὸ δῶρο ποὺ μᾶς ἔκανε, νὰ *σμικρύνει τὸν ἑαυτό Του*, νὰ τὸν περιορίσει στὶς δικές μας διαστάσεις, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ μᾶς ἀναστήσει, καὶ πλέον, ἂν τὸ θέλουμε καὶ ἐμεῖς, νὰ ζῆ μέσα μας, νὰ μὴν εἶμαστε πιά μόνοι, ἢ κάθε μας ἐνέργεια νὰ μὴν εἶναι πλέον μόνο αὐτὴ ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση μας, ἀλλὰ, ἀσκώντας μὲ κάθε τρόπο τὴν ἀγάπη, νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς μας αὐτὸς ποὺ θὰ ζῆ μέσα μας.

«Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. β' 20) ἔλεγε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. **Ὁ** λόγος αὐτὸς συνοψίζει ὀλόκληρη τὴν Χριστιανικὴ Ζωή.

Δόξα τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. **Ἀμήν!**

(*) π. Πλακίδα Deseille, «Μυστικὴ Ἄνοδος», σελ. 245-252, ἐκδόσεις «Ἑαρ», Φεβρουάριος 2022. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.